

1.

Bolşevik Hükümet'in ilk adımları

25 Ekim'de (7 Kasım) Bolşevikler Petrograd'ta kontrolü ele geçirdiler. Lenin yaklaşık dört ay gizlendikten sonra ortaya çıktığında Troçki'yle söyleşirken, "Biliyor musun, baskı altında tutulup yeraltında yaşadktan sonra böyle birden iktidara yükselmek..." diye başladktan sonra, doğru sözcüdü bulmak için bir an duraksadı ve elini başy üzerinde dolaştırıp sözlerini Almanca tamamladı: "Es schwindet" (insaný sapkına çeviriyor).(1)

Bolşeviklerin iktidarı ne kadar süreyle ellerinde tutabilecekleri konusunda Lenin'in kendisi de kuşku içindeydi. Kapitalist, Menşevik ve Sosyalist Devrimci çevreler, Bolşeviklerin iktidarda birkaç günden daha uzun kalamayacaklarından emin görünüyorduydu. Sovyetlerin resmi gazetesi *Izvestiia* hala Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin kontrolündeydi ve devrimi izleyen gün yayınlanan son sayısında şunları yazıyordu: "Bolşeviklerin devlet iktidarını örgütleyip işletemeyeceklerinden tamamen eminiz."(2)

Kerenski'nin hükümetindeki bakanlardan S. N. Prokopoviç, birkaç yıl kadar sonra şunları yazıyordu: "Moskova'da sadçılar şunu açık açık söylüyorlardı: 'Keşke Bolşevikler Geçici Hükümet'in iktidarını devirseler; bunu yaptıklarında onların defterini dürmek bizim için daha kolay olacak.'" Ve şunları ekliyordu: "O günlerde gerek sağ, gerekse sol kampın, Bolşeviklerin cesaretini neşe ve memnuniyetle karşıladığını gözledim."(3) Olayların bir diğer görgü tanığı olan ordu genelkurmayındaki Geçici Hükümet Komiseri Stankeviç, Ekim Devrimi'ni izleyen günlerde sadçılar arasındaki genel havaya ilişkin olarak şunları yazıyordu: "Bolşeviklerin çok geçmeden tasfiye edilecekleri inancı her geçen saat daha da güçleniyordu."(4)

Muhafazakar gazete *Novoe Vremia*, Bolşeviklerin kontrolü kendi ellerine aldıkları günün ertesi sabahı şunları yazdı:

"Bir an için Bolşeviklerin üstünlüğü ele geçirdiklerini varsayalım. Bu durumda bizi kimler yönetecek: belki ahçılar, pizola ve biftek uzmanları? Ya da belki itfaiyeciler? Ahırlardaki bakıcılar ve atlı araba sürücüleri? Belki de dadılar çocuk bezlerini yıkağktan sonra aceleyle Devlet Konseyi oturumlarına koşturacaklar? Bunlar değilse kim? Devlet adamları kimler olacak? Belki makinistler tiyatroları, su tesisatçıları dışlıklarını, marangozlar postaneleri çekip çevirecekler? Evet, kimler olacak? Tarih, Bolşeviklerin bu çığının hırsına gerekli cevabı tek başına verecek."(5)

Muhafazakar bir tarihçi ise şunları hatırlıyor: "Bolşeviklerin çok yakında devrileceğinden kuşkusunu olan bir tek insana rastlamadım. Yegane sorun bunun nasıl ve ne zaman olacağı idi."(6) Sosyalist Devrimcilerin günlük gazetesi *Delo Naroda*, ayaklanmadan üç gün sonra şunları yazdı: "Bolşeviklerin macerası... yaşamın acı gerçekleriyle temasa geçtiği an bir sabun köpüğü gibi patlayıp yok olacak."(7) Çok farklı toplumsal çevreler arasında bulunmuş olan John Reed de bunlara benzer gözlemler aktarıyor: "Hiç kimse Bolşeviklerin iktidarda üç günden fazla kalabileceklerini düşünmüyordu -belki Lenin, Troçki, Petrograd işçileri ve rütbesiz askerler dışında."(8)

Kapitalistler, Menşevikler ve Sosyalist Devrimciler hesaplarını yapıp yaptılar; çünkü, olayların güvenilir tanığı Sukhanov'un belirttiği gibi "Bolşevikler Petersburg işçilerinin ve askerlerinin tam desteğini arkalarına alarak hareket ettiler."(9) Benzer şekilde, 6 (19) Kasım 1917'de Martov Akselrod'a şunları yazıyordu: "Lütfen anlamaya çalışın, her şey bir yana önümüzde proleteryanın muzaffer bir ayaklanması duruyor -hemen hemen proleteryanın bütünü Lenin'i destekliyor ve ayaklanmanın kendi toplumsal kurtuluşunu getireceğini umuyor."(10)

Ekim ayaklanması burjuvaziden çok çlız bir direniş gördü; bunun birinci nedeni, burjuvazinin kendi 'doğal edemenliği'ne proleterya tarafından meydan okunacağına inanamamasıydı; ikinci olarak, kendisini kitlelerden yalıtlmış, soğutulmuş hissediyordu. Rus burjuvazisinin kendine güven duymasý ve Bolşevizme karşı direniş cesareti gösterebilmesi için Batılı emperyalist güçlerin sürece müdahalesi gerekiyordu.

Sovyetler Kongresi

İkinci Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi 26 Ekim (8 Kasım) günü saat 11.45'te açıldı. Kongrenin toplumsal kompozisyonu bir öncekinden oldukça farklıydı. Haziran Kongresi büyük ölçüde küçük burjuva unsurlardan oluşuyordu. Aydınların ve subayların ağırlığı hissedilir düzeydeydi. Ekim Kongresi ise hem daha genç, hem de çok daha proleter bir nitelikteydi. John Reed kongreyi şu şekilde anlatıyor:

"Orada bir yerde ayakta duruyor, içeri giren yeni delegeleri izliyordum -iriyarı, sakallı askerler, siyah gömlekliler, birkaç uzun saçlı köylü. Kongre görevlisi genç bir kız -ki Plehanov'un Edinstvo grubuna üyeydi- ağırlıklı bir gülümsemeye şunu söyledi: 'Bu insanlar birinci Sezd'deki delegelerden çok farklılar. Bunlara bak, ne kadar kaba ve cahil görünüyorlar! Karanlık İnsanlar...' Doğruydular; Rusya altı üstüne gelecek biçimde karışmıştı ve bunlar şimdi üstte çıkmış olanlardı." (11)

İkinci kongre siyasi kompozisyon açısından da birincisinden çok farklıydı. Haziran Kongresi Sosyalist Devrimcilerle Menşeviklerin egemenliği altında geçerken, ikinci kongrede delegelerin çoğunluğu Bolşevizmin taraftarıydı. Bolşevikler toplam 650 sandalyeden 390 kadarına sahiplerdi. Sosyalist Devrimcilerin gücünün 160 ile 190 sandalye arasında olduğu tahmin ediliyordu. Ancak, bu rakamların yanıltıcı olduğuna da dikkati çekmek gerekir; çünkü, Sosyalist Devrimciler Partisi ikiye bölünmüştü ve Sosyalist Devrimci delegelerin çoğunluğu o sıralar Bolşeviklerden yana tavır alan Sol Sosyalist Devrimciler Partisi'nin taraftarıydı. Haziran'da 200 delege ile temsil edilmiş olan Menşevikleri destekleyen delege sayısı yalnızca 60-70 kadardı ve bunlar da kendi içlerinde birkaç gruba bölünmüşlerdi. Sağ Sosyalist Devrimcilerle Menşeviklerin delege bazında toplam gücü 100 oydan biraz daha azdı.

Kongre kendisine yeni bir Yürütme Komitesi seçti. Yeni komite 14 Bolşevik, 7 Sosyalist Devrimci, 3 Menşevik ve 1 Birleşik Enternasyonalist (Maksim Gorki'nin grubu) üyeden oluşuyordu. Sağ Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler daha için başında yürütme gücünü Bolşeviklerle paylaşmayı reddedeceklerini ilan ettiler.

Bunun üzerine kürsüye çıkan Martov, en acil sorunun mevcut krizin üstesinden barışçıl araçlarla gelinmesi olduğunu bildirdi. Sosyalist Devrimci ve Menşevik siyasetin gerçek niteliğini tehir etme gereğinin farkında olan Bolşevikler, kullandığı ifadelerdeki anti-Bolşevik üsluba karşın Martov'un konuşmasına karşı çıkmadılar. "Bolşevikler konuşmayı tam bir sükunetle karşıladılar; krizin barışçıl bir yoldan çözüme kavuşturulması sorununun gündemin ilk maddesi olmasına rıza gösterdiler. Martov'un önerisi oylandıyıda tek bir aleyhte oy çıkmadı." (12)

Ne var ki, Sağ Menşevik ve Sağ Sosyalist Devrimci liderler "ayaklanmanın partisi" ile işbirliği yapmayı körü körüne reddettiler. Kürsüde yapılan bu konuşmadan sonra Sağ Menşevikler, Sağ Sosyalist Devrimciler ve Yahudi Bund topluca kongre salonunu terk etti.

Martov, sanki hiçbir şey olmamış gibi kendi görüşlerini ifade etmeyi sürdürerek soğukkanlılık ve uzlaşma önerdi. Buna öfkelenen Troçki, Martov'a çıkarak şunları söyledi:

"Bize zaferimizi yok saymamız, tavizde bulunmamız, uzlaşmamız gerektiği anlatılıyor. İyi ama kiminle? Soruyorum: Kiminle uzlaşmak durumundayız? Bizi terk ederek buradan ayrılan sefil duruma düşmüş gruplarla mı, yoksa bize bu öneride bulunanlarla mı? Tüm söylenenlere rağmen onların niyetlerini çok iyi biliyoruz. Rusya'da onların yanında olan bir tek kişi yok artık. Bu kongrede temsil edilen milyonlarca işçi ve köylü ile burjuvazinin iki efit taraf olduğu düşünülerek, bunlardan birincisinin her zaman olduğu ve olacağı gibi burjuvazinin işine gelecek biçimde pazarlık yapmaya hazır olduğu varsayılarak bir uzlaşma öngörüsünde bulunuluyor. Hayır, böyle bir uzlaşma mümkün değil. Burayı terk etmiş olanlara ve burada bize uzlaşmamız gerektiğini anlatanlara şunu söylemeliyiz: Sizler iflas etmiş sefillersiniz, artık oynadığınız oyunun hiçbir hükmü kalmadı; hak ettiğiniz yere, tarihin çöplüğüne gidin!"

"Kürsüdeki Martov, Troçki'ye yönelik alkış tufanı arasında 'Öyleyse biz de ayrılacağız' diye bağırdı." (13)

Bundan sonra, toplantı yeni bir Sovyet Kongresi Merkezi Yürütme Komitesi (VTsIK), yani kongre oturumları arasında yasama görevini yerine getirecek komiteyi seçmeye girişti. 67 sandalye Bolşeviklere, 29 sandalye Sol Sosyalist Devrimcilere verildi; 20 sandalye ise aralarında 6 Birleşik Enternasyonalistin de bulunduğu küçük gruplar arasında paylaşıldı.

Kongre ayrıca yeni bir hükümet -Halk Komiserleri Konseyi (Sovnarkom)- oluşturdu. Sol Sosyalist Devrimciler, aksi taktirde daha geniş bir koalisyon için Bolşeviklerle Sağ Sosyalist Devrimciler ve Menşevikler arasında arabulucu işlevi görmeyecekleri gerekçesiyle hükümete katılmayı reddettiler.

Sovnarkom'un kompozisyonu şu şekildeydi:

"Konsey Başkanı - Vladimir Ulyanov (Lenin)

İşçileri Halk Komiseri - A. I. Rikov

Tarım - V. P. Milyutin

Çalışma - A. G. Pliyapnikov

Ordu ve Donanma İşleri - V. A. Ovsenko (Antonov), N. V. Krilenko ve P. Y. Dibenko'dan kurulu bir komite

Ticaret ve Sanayi - V. P. Nogin

Eğitim - A. V. Lunaçarski

Maliye - I. I. Skortsov (Stepanov)

Dışişleri - L. D. Bronştayn (Troçki)

Adalet - G. I. Oppokov (Lomov)

Yiyecek - I. A. Teodoroviç

Posta ve Telgraf - N. P. Avilov (Glebov)

Azınlık İşlerinden Sorumlu Başkan - J. V. Dzugavili (Stalin)

Demiryolları Halk Komiseri görevi, tüm sosyalistleri içine alan daha geniş bir hükümet kurulmasında ısrarlı olan Demiryolu İşçileri Merkez Yürütme Komitesi ile bir anlaşmaya ulaşılabileceği beklentisiyle özellikle boş bırakıldı."*

Kararnameler, kararnameler, kararnameler...

Lenin, iktidara gelişini izleyen ilk birkaç gün ve hafta boyunca, bir dizi kararname yayınlarak ekonomik, siyasi ve kültürel yapıma ilişkin sayısız sorunun üstesinden gelmeye çalıştı. On sekiz ay sonra, 23 Mart 1919'da, Sekizinci Parti Kongresi'nde bunları söylüyordu:

"*Kararnameler geniş ölçekli pratik faaliyet çabılarında bulunan emirlerdir. Önemli olan şey de budur. Kararnamelerin işe yaramaz pek çok şey içerdiğini, çoğunun pratik olarak gerçekleştirilemez olduğunu varsaysak bile, bunlar pratik faaliyet için gerekli materyal sağlıyorlar; bir kararname ile güdülen amaç, Sovyet hükümetinin sesine kulak veren yüzlerce, binlerce, milyonlarca insana pratik adımların nasıl atılacağına öğretmektir. Bu, sosyalist inşaa alanında pratik faaliyet için bir deneyim oluşturur... Eğer meselelere bu şekilde yaklaşırsak, yayınladığımız kanun, kararname ve emirlerin toplamından elde ettiğimiz kazanım büyük olur. Bunları, her ne pahasına olursa olsun mutlak surette ve hemen uyulması gereken kısıtlamalar olarak görmeyeceğiz."* (14)

Lenin'in enerjisi sınırsızdı:

"Yorulmak bilmez bir şekilde sızalar her gün toplanan Halk Komiserleri Konseyi toplantılarında hiç ara vermeksizin oturumlara beş ya da altı saat başkanlık etti; bir koldan diğerine geçerek tartışmaları yönlendiriyordu... Çoğunlukla, tartışma konuları önceden bir hazırlık yapılmaksızın gündeme getiriliyor ve... her zaman hemen çözüme kavuşturulmayı gerektiriyordu. Bir sorun tartışma konusu haline gelinceye kadar

o sorunun esasları konusunda başkanın ya da komiserlerin net ve doyurucu bilgilere sahip olmayışları çok sık karşılaşılan bir durumdu.' (15)

Lenin, Sovnarkom toplantılarına başkanlık ederken çok sıkı bir disipline bağlı kalıyordu. Bu amaçla aşağıdaki kuralları oluşturmuştu:

"1. Rapor verenler için 10 dakika.

"2. Konuşmacılar için ilk kez 5, ikinci kez 3 dakika.

"3. Aynı kişinin ikiden çok konuşma yapmaması.

"4. Bir meseleye ilişkin olarak, her biri 1 dakikayı aşmayan bir lehte, bir aleyhte konuşma yapılması.

"5. Sovnarkom'un özel hükümlerine bağlı istisnalar." (16)

Bu toplantılarda, Lenin bu ya da bu konuda kendisine bilgi ulaştırılması için küçük kağıtlar üzerine çalاکalem notlar yazıp bunları hükümet üyelerine yollamayı alışkanlık edinmişti. Tartışmaya ilişkin yaptığı özet genellikle bir sonraki kararnameye temel oluştururdu. Troçki çok haklı olarak bunu yazıyor: "Sovyet kararnameleri, bir anlamda, Vladimir İliç Lenin'in Bütün Eserleri'nin bir bölümünü, ama küçümsenemeyecek bir bölümünü oluşturur." (17)

Ortada emsal alınabilecek örnekler olmadı için, önceden düşünülmeden o anda uydurma kararnamelerin hazırlanmasında belirleyici bir rol oynadı. Lenin'in yaratıcı düğ gücü yasma faaliyeti açısından vazgeçilmez önemdeydi. Bu muazzam görev, yeni devletin kurucusunun en sıradan faaliyet araçlarından bile yoksun olduğu son derece güç koşullar altında yürütüldü. Smolni'de (Sovyetlerin genel merkezinde) çok az sayıda daktilo vardı. Daktiloyu hızlı kullanabilen insan yoktu. Halk Komiserleri kararnameleri ve bildirimlerini kendi elleriyle yazmak zorundaydılar.

Herkes son derece deneyimsizdi. Örneğin, Devlet Bankası Müdürlüğü'ne henüz atanmış S. S. Pestovski, anılarında bu göreve nasıl getirildiğini anlatır. Bolşevik olmayan eski Sosyalist Devrimciler Partisi üyesi Pestovski, Smolni'yi ziyaret ettiği bir gün bir odaya girer:

"Oda bir hayli genişti. Bir köpede Sovnarkom'un sekreterliğini yürüten Yoldaş N. P. Gorbunov küçük bir masada çalışıyordu... Ötede, çok yorgun görünen Yoldaş Menzinski, arkasındaki duvarda 'Maliye Halk Komiserliği' yazan bir kanepeye uzanmıştı.

"Menzinski'nin yanına oturdum ve kendisiyle söyleşmeye başladım. Son derece saf ve masum bir şekilde eğitim ve meslek yapantıyla ilgili birkaç soru sordu; verdiğim yanıtlar ilgisini çekti. Londra Üniversitesi'nde eğitim gördüğümü, diğer konuların yanı sıra maliye dersleri de almış olduğumu... söyledim.

"Menzinski birden yerinden doğruldu, gözlerini bana dikerek son derece kararlı bir şekilde bunu söyledi: Bu halde seni Devlet Bankası'na müdür yapacağız.

"Ürkmüştüm, ona... böyle bir göreve getirilmeyi istemediğimi, çünkü bunun tamamen 'ilgi ve beceri alanımın dışında' olduğunu söyledim. Menzinski hiçbir şey söylemedi, benden orada beklememi isteyerek odadan çıktı.

"Bir süre sonra, elinde altında İliç'in [Lenin] imzasını taşıyan bir kağıt olduğu halde geri döndü; kağıtta müdür sıfatıyla Devlet Bankası'nın başına atandığımı belirtiliyordu.

"Yapadığım başkanlık ve panik daha da büyüdü; ısrarla Menzinski'den atamayı iptal etmesini istedim, ama ısrarıma karşın Menzinski hiçbir yumuşama göstermedi." (18)

Peki ama Menzinski'nin kendisi Maliye Halk Komiseri olmak için yeterli donanımına sahip miydi? Öyle görünüyor ki, Menzinski'nin maliye dünyasıyla tanışıklığı "bir zamanlar bir Fransız bankasında katip olarak çalışmaktan" ibaretti! (19)

Halk Komiserleri Konseyi Sekreteri'nin vasıflarının yeterliliği de kuşkuluydu. 25 yaşında bir genç olan N. P. Gorbunov, bir gün Lenin'in sekreteri olan V. D. Boş-Bruyeviç tarafından nasıl çadırdığı anlatır:

"Yanına gittim; hiçbir açıklamada bulunmadan beni sürüklercesine üçüncü kata çıkardı. O ilk günlerde Vladimir İliç'in kullandığı küçük bir odaya girdik... Beni se-

lamlayan Vladimir Ýliç, beni þarkýnlýda düþüren þu sözleri söyledi: 'Sovnarkom'un sekreteri olacaksınız.' O gün bana hiçbir talimatname vermedi. Ýþim ya da sekreterliðin genel görevleri hakkında hiç, ama hiçbir þey bilmiyordum. Bir yerde alýp kullanabileceðim bir daktilo buldum; daktilo kullanmasını bilen ve bana yardımcı olacak bir insan bulunamadý ve uzun bir süre dökümanları daktilo etmek için iki parmakla çabaladým durdum."

Bir masa dýþýnda odada hiçbir mobilya yoktu. Lenin, daktiloyu çok ađýr kullandýðýný ve yazým kurallarýna hakim olmadýðýný bildiði halde ilk kabine toplantýsýna giderken tutanakları yazması için bu genç sekreteri beraberinde götürdü.(20)

Alel acele kararname ve bildirimler yayınlanmasına girilmesinin yarattýðý sonuçlardan biri resmiyetin bir kenara itilmiþ olmasýydý. VTsIK üyelerinden biri olan ve Sovnarkom Yasama Bürosu'nun baþýnda bulunan Iu.Larin'in de hatýrladýðý gibi:

"Toplu Kanunlar (*Sobranie Uzakonenii i Rasporiazhenii Rabochego i Kristianskogo Pravitelstva*) No.1'deki ilk on beþ kararnameden yalnızca ikisi Sovnarkom tarafından dikkate alındý.. Lenin'in altında kendi imzasý bulunan ve yasama yetkisini Sovnarkom'a veren 12 No.lu kararnameyi ilk gördüðü zaman yapadýðý þarkýnlýðý anımsıyorum (Sovyetler Kongresi yalnızca yürütme yetkisi tanıyıptý)." (21)

Barýþa iliþkin kararname

Ayaklanmanın ertesi günü yeni oluþturulmuþ hükümet tarafından yayınlanmýþ ilk kararname Lenin tarafından kaleme alınmýþtı ve barýþ sorunuyla ilgiliydi. Yeni iþçi ve köylü hükümeti

"Tüm savaþan halkları ve bunların hükümetlerini adil, demokratik bir barýþ için derhal görüþmeleri baþlatmaya çađırýr.

"...Hükümetin böyle bir barýþla kastettiði þey, toprak ilhaký (yani yabancı topraklara el konması ve yabancı ulusların zor yoluyla bir başka ulusla birleþtirilmesi) ve tazminat olmadan acil bir barýþtır...

"Hükümet, güçlü ve zengin ulusların istila ettikleri zayıf ulusları nasıl paylaşılacakları sorunu üzerine yürütülen bu savaþın sürdürülmesini insanlýda karþý girilmiþ en büyük suç olarak deðerlendirir, istisnasız tüm uluslar için eþit derecede adil olan ve burada iþaret edilen kopullarda derhal barýþ anlaşması imzalamaya kararlı olduğunu resmen ve açıkça ilan eder...

"Hükümet gizli diplomasiye bir son vermeye hazırдыr ve kendi adına bütün müzakerelerin tüm halkın önünde tam bir açıklık içinde yürütülmesi isteðinde olduğunu ilan eder. Hükümet, Þubat ile 25 Ekim 1917 arasında kalan zaman dilimi içinde toprak sahipleriyle kapitalistlerin hükümetinin kararlaþtırdýðý ve onayladýðý gizli anlaşmaların hepsini yayınlamaya derhal girişecektir. Hükümet, bu gizli anlaşmalar tarafından içerilen ve hemen her zaman Rus toprak sahipleriyle kapitalistlerin avantaj ve çýkarlarını güvence altına alma, Büyük Rusların gerçekleþtirdikleri toprak ilhaklarını muhafaza etmek ve bu toprakları geniþletme amacına yönelik her þeyi kopulsuz olarak ve derhal feshetmeye hazır olduğunu ilan eder." (22)

Toprada iliþkin kararname

Dünya ölçeðinde tarihsel bir öneme sahip olan ve barýþ konusundaki kararname ile aynı gün yayınlanan bir diðer kararname toprak sorununa iliþkindi. Bu kararname de Lenin tarafından hazýrlanmýþtı:

"*Toprak üzerinde özel mülkiyet ebediyen kaldýrılacaktır*; toprak satılmayacak, satın alınmayacak, kiralanmayacak, ipotek edilmeyecek, ya da bir başka þekilde devir ve ferað edilmeyecektir.

"İster devlete, hükümdarlığa, manastıra, kiliseye, fabrikaya ait olsun, ister miras edinilmiş olsun, isterse özel mülkiyet, kamu mülkiyeti, köylü mülkiyeti olsun, tüm topraklar herhangi bir karşılık ödenmeksizin müsadere altına alınacak, tüm halkın mülkü haline getirilecek ve onu ekip biçmek için tüm insanların kullanımına verilecektir..."

"Üzerinde yüksek düzeyde bilimsel tarım yapılan topraklar -meyva bahçeleri, plantasyonlar, tohum üretme çiftlikleri, fidanlıklar, seralar, vb.- bölüptürülüp dağıtılmayacak, fakat özel amaçlar için büyüklüklerine ve tabiiyetleri öneme bağlı olarak devlete ya da komünlere devredilmek üzere model çiftlikler haline getirileceklerdir... Toprağı kullanma hakkı, toprağı ekip biçebilecek durumda oldukları sürece, onu kendi emeliyle, ailesinin yardımıyla veya ortaklaşa ekip biçme arzusunda olan Rus devletinin tüm yurttaşlarına (cinsel bir ayrım gözetilmeksizin) verilecektir. Toprakta ücretli işçi çalıştırılmasına izin verilmeyecektir..."

"Toprakta tasarruf hakkı eşitlik temelinde olacak, yani, toprak, yerel köplülere bağlı olarak, emek ya da geçim standartına uygun olarak emekçi halk arasında dağıtılacak." (23)

Lenin'in taktik uyarlanabilirlik yeteneği kendisini en iyi Toprak Reformu Kararnamesi'nde gösterir. Lenin, hiçbir şükünty duymadan Sosyalist Devrimcilerin programını benimsemiştir. Lenin bunları yazıyor:

"Sosyalist Devrimciler öfkeden küplere bindiler, 'Bolşevikler kendi programlarını çaldığı için' yaygara koparıp bunu protesto ettiler; ama böyle yapmakla yalnızca gü-lünç duruma düşmüş oldular; programında devrimci ve halkın yararına olan her şeyin uygulamaya geçirilebilmesi için yenilgiye uğratılması ve hükümetten uzaklaştırılması gereken gerçekten iyi bir parti!" (24)

Rusya halklarının kendi kaderlerini tayin hakkı

Bolşevizmin programındaki kalıcı ödelerden birisi de baskı altındaki ulusların özgürlük hakkıydı. 2 (15) Kasım'da, Sovnarkom bununla ilgili olarak aşağıdaki ilkeleri kapsayan bir kararname yayınladı:

"1. Rusya halklarının eşitliği ve egemenliği.

"2. Rusya halklarının ayrılmayı ve bağımsız bir devlet kurmayı da içine alan kendi kaderini özgürce tayin etme hakkı.

"3. Bütün ve her türden ulusal ve ulusal-dinsel ayrıcalık ve kısıtlamaların kaldırılması.

"4. Rusya içinde yaşayan ulusal azınlıkların ve etnik grupların kendilerini özgürce geliştirmeleri." (25)

İşçi kontrolüne ilişkin kararname

İşçi kontrolüyle ilgili bir kararname Lenin tarafından hazırlandı ve 14 (27) Kasım günü Sovnarkom tarafından yayımlandı:

"Ulusal ekonominin plana dayalı düzenlenmesini sağlayabilmek için, ücretli işçi çalıştıran ya da evde yapılan iş esasına göre faaliyet yürüten tüm sanayi, ticari, zirai kuruluşlarda, bankacılıkta ve kooperatiflerde imalat, ürün ve hammaddelerin alım, satım ve depolanması üzerinde işçi kontrolü yürürlükte sokulmaktadır.

"İşçi kontrolü, bir kuruluştaki çalışan işçilerin tamamı tarafından, büro çalışanlarının ve teknik personelin temsilcilerinin de üyeleri arasında bulunduğu fabrika komitesi, işyeri temsilcileri konseyi, vb. organlar aracılığıyla uygulanacaktır.

"Her şehir, gubernia ve sanayi bölgesinde, İşçi, Asker ve Köylü Vekilleri Sovyeti'nin bir organı olan, sendikaların, fabrika ve büro işçileri komitelerinin ve işçi kooperatiflerinin temsilcilerinden oluşan yerel bir işçi kontrolü konseyi oluşturulacaktır..."

"İşçi kontrolü organlarının kararları işletme sahipleri için bağlayıcı nitelikte kararlar-
dır ve bunların iptali ancak daha yüksek işçi kontrolü organlarının insiyatifiyle müm-
kün olabilir..."

"Tüm Rusya İşçi Kontrolü Konseyi işçi kontrolü için genel planlar hazırlar, talimat-
nameler ve kurallar yayınlar, bölgesel işçi kontrolü konseyleri arasındaki ilişkileri
düzenler ve içi kontrolü ile ilgili tüm meselelerde en yüksek karar organı olarak faali-
yet yürütür." (26)

Kararname üstüne kararname

21 Kasım'da (4 Aralık) yine Lenin tarafından kaleme alınmış olan geri çağırma hakkı ile ilgili bir kararname Sovnarkom tarafından yayınlandı:

"Seçmenlerin seçilmiş temsilcileri geri çağırma hakkı kabul edilip uygulanmadığı sü-
rece, seçime dayalı herhangi bir kurumun ya da temsilciler meclisinin bütünüyle de-
mokratik olduğu ve halkın iradesini gerçekten yansıttığı düğünelemez. Gerçek de-
mokrasinin bu temel ilkesi, hiçbir istisna olmaksızın, bütün temsilci meclisleri için
geçerlidir." (27)

22 Kasım (5 Aralık) günü Sovnarkom adli işlerle ilgili bir kararname yayınladı. Eski ha-
kimler görevlerinden alınacak, bunların yerine ya Sovyetler, ya da halk oyu tarafından seçile-
cek yeni hakimler getirilecekti. Eski yasalar "ancak devrim tarafından feshedilmemiş olmaları
halinde ve devrimci bilinç ve devrimci hak anlayışı ile çatışmadıkları ölçüde" geçerliliklerini
koruyacaklardı. Bu ifade ayrıca yasal bir hükümle tamamlanıyordu; buna göre, Sovyet hükü-
metinin kararname ve Bolşeviklerle Sosyalist Devrimci Parti'nin asgari programı ile çeli-
şen tüm yasalar geçersiz sayılacaktı.

16 (29) ve 18 (31) Aralık tarihlerinde yayınlanan iki kararname evlilik ve boşanmaya iliş-
kin yasaları ortadan kaldırdı. Bu kararlara göre, devlet yalnızca sivil evliliği tanıyordu;
evlilik dışı doğan çocuklar evlilik kurumu içinde doğan çocuklarla aynı haklara sahip olacak-
lardı; boşanma için eplerden birinin talebi tek başına yeterli olacaktı. Yeni yasalar erkekle ka-
dın arasında tam bir eşitliğin olduğunu vurguluyordu. (28)

2 Şubat 1918 tarihinde resmen yürürlüğe giren bir yasa ile, kilisenin devletten, öğrenim kurumlarının kiliseden mutlak ayrılmış karara bağlandı. Bu yasa altında her Sovyet yurttaşı kendi dinsel inancını ya da inançsızlığını ifade etmekte özgürdü; devletin işlevleriyle ilintili faaliyetlerde dinsel törenler kaldırılıyordu; okullarda dinsel eğitim yasaklanıyor, dinsel kurumlarına mülk edinme hakkı tanınıyordu. (29)

Belirleyici öneme sahip konulara ilişkin olarak yayınlanan kararlara yanısıra, Leni-
n'in, bazı banliyölerin Bogorodsk şehrine bağlanması, Ukrayna'da sel felaketine uğramış Ke-
remençuk Vilayeti halkının ihtiyaçlarının karşılanması için buraya 450.000 ruble (o zaman için bu büyük bir miktar değildi) tahsis edilmesi, bazı devlet memurlarının atanması ve görevden alınması gibi yerel idarelerin durumuyla ilgili sayısız çoklukta düzenlemeyle de ilgilenmiş olduğu görülür. (30)

Lenin, devlet yönetimi açısından hiçbir belirleyiciliğe sahip olmayan, çok önemsiz görü-
nen meselelere de el attı. Nitekim, Mart 1918'de Moskova postanesindeki büro memurlarının niçin böylesine uzun saatler çalışmak zorunda olduklarını soruyordu. (31) Kimi zaman mülklerle keyfi olarak el konulmasından duyduğu rahatsızlığı dile getiren yakınmalarda bulunuyordu. Temmuz 1918'de, ülkenin doğusunda gökte savaş bulutları toplanmaya başladığı günlerde, Kazan ve Urallar arasında kalan bir köyde bulunan Ivanov isminde bir kişiye gönderdiği bir mektupta şunları yazıyordu: "Senin, aralarında istasyon müdürüne ait bir masa da bulunmak üzere bazı büro malzemelerine el koyduğun ileri sürülüyor. Bu malzemeleri derhal sahiplerine iade et. Konuya ilişkin açıklamanı telgrafla iletmeni bekliyorum."

Yazık ki, tarihi belgelerde ne istasyon müdürünün masasının, ne de yolladığı iki mektupla bisikletine el koyulduğunu bildiren ve Lenin'den durumuyla ilgilenilmesini rica eden Zlobin-

'deki eczacının bisikletinin yazgısının ne olduğunu bulmak mümkün oldu.(32) O günlerde Lenin'in elinin altında son derece yetersiz bir sekreterlik hizmeti vardı; sahip olduğu haberleşme sistemi son derece ilkeldi ve Lenin yarı-bozuk durumdaki telefonundan sık sık yakınırdı.

Sovyet hükümeti ayakta kalma mücadelesi veriyor

Yodun yasama faaliyeti yeni rejimin ayakta kalma mücadelesinin ürünüydü. Barış ve toprak sorununa ilişkin olarak yayınlanan kararnamelerin yeni hükümete bir kitle desteği kazandırdığına kuşku yok. Bununla birlikte, askerlerin kıyıcılarının yasaları düzenleyenlerin kalemlerine eplik etmesi bir zorunluluktur; yeni rejimin yazgısı, günler, haftalar, aylar ve hatta yıllar boyunca bir denge durumunda asılı kaldı.

İktidara el konulan günü izleyen hafta içinde, Bolşevikler Petrograd'taki askeri okul öğrencilerinin ayaklanmasıyla başa çıkmak, başkenti Kerenski'nin örgütlemeye çalıştığı ve İkinci Sovyetler Kongresi'nin hala toplantı halinde bulunduğu bir sırada tertiplenen askeri harekate karşı savunmak zorunda kaldılar.

26 Ekim (8 Kasım) günü, Kornilov'un sonu başarısızlıkla biten macerasına katılmış olan Üçüncü Süvari Kolordusu Komutanı General P. N. Krasnov, Kerenski'nin emriyle Petrograd'a doğru yürüyüşe geçti. Ertesi gün, emrindeki birlikler Petrograd'a 41 km. uzaklıktaki Gatçina'ya ele geçirdiler. Bir sonraki gün, sabah erken saatlerde, Krasnov başkente 23 km. mesafedeki Çarskoe Selo'ya yürüdü.

30 Ekim'de (12 Kasım) Krasnov'a bağlı Kazaklar şehir sınırlarının hemen dışındaki Pul-kovo Tepeleri'nde Bolşeviklerin önderliğindeki denizcilerin güçlü direnişiyle karşılaştılar. Bolşevikler iç savaşta ilk askeri zaferlerini burada kazandılar ve Krasnov Gatçina'ya geri çekilmek zorunda kaldı.

2 (15) Kasım'da Bolşevik askeri birlikler Gatçina'ya saldırıya geçtiler. Krasnov tutuklandı ve askeri muhafızların epliğinde Smolni'ye getirildi. Bu aşamada, devrim hala yumuşak bir devrim niteliğindedi. Hükümete karşı silaha sarılmayacağı konusunda söz veren Krasnov, tutuklandıktan kısa bir süre sonra serbest bırakıldı. (Krasnov verdiği sözü tutmadı; Don bölgesine geçti ve ilkbahar aylarında Kazak Beyaz Ordu hareketinin komutanı durumuna geldi.)

Petrograd'taki askeri zafer güvence altına alınmış olmasına karşın, Bolşevik yönetim hala Rusya'nın küçük bir bölgesiyle sınırlıydı -Moskova'da iktidarı ele geçirmek çok daha güçlü. 25 Ekim'de Petrograd'ta kazanılan Bolşevik zaferden sonra, Moskova'da iktidarı ele geçirmek ancak aradan sekiz gün geçtikten sonra ve çok kanlı çarpışmalarla mümkün oldu. Ekim'den önce, çepitli nedenlerden ötürü, Moskova'nın Bolşeviklere kazanılması Petrograd için olduğundan çok daha güçlü. Moskova cepheden yalıtılmış durumdaydı; Petrograd'ın isyancı askerlerine ve bahriyelilerine sahip değildi ve şehirdeki yiyecek kıtlığı çok daha düşük düzeydeydi. Moskova proleteryası, Petrograd'taki muazzam büyüklükteki işletmelerle karşılaştırdığında çok küçük kalan fabrikalar arasında bölünmüş durumdaydı.(33) Bolşevizmin kitlesel bir işçi partisi durumuna geldiği yıllarda (1912-1914), Moskova Petrograd'ın çok gerisinde kalmıştı. Ekim 1917'de bile, Petrograd işçileri arasında hemen hiçbir varlığına sahip olmayan Sosyalist Devrimciler Moskova işçileri arasında geniş bir desteğe sahip bulunuyorlardı.

Lenin ve Troçki'nin de aralarında bulunduğu en parlak Bolşevik liderler Petrograd'taydılar. Moskova'daki Bolşevik liderlik (Petrograd'ta olduğu gibi) ikiye bölünmüş durumdaydı. Nogin ile Rikov tereddüte düşüp bocalarken Buharin Lenin ve Troçki'nin hattını izledi. Moskova'da Devrimci Askeri Komite'nin kuruluşu ancak 25 Ekim gibi çok geç bir tarihte mümkün oldu; Komite, başlangıçta 4 Bolşevik, 2 Menşevik ve 1 Birleşik Enternasyonalist üyeden oluşuyordu. Menşevikler, Devrimci Askeri Komite'ye bu komitenin çalışmalarını engellemek amacıyla katılmış olduklarını açıkça söylüyorlardı (ve çok geçmeden komiteden çekildiler). Askeri garnizonun temsilcilerinin bir konferansı ancak 26 Ekim'de (8 Kasım) toplanabildi. Duraksama ve vakit kaybı Moskova proleteryasına çok pahalıya mal oldu. Petrograd'taki

ayaklanma sırasında yalnızca beş kişi ölmüşken, ilkel bir başkent olan Moskova'daki mücadele sırasında yüzlerce asker ve işçi yaşamını yitirdi.

Moskova, orta ve kuzey Rusya'da Bolşeviklerin iktidara el koyulmasının güçlü ve şiddetli bir direnişle karşılaştığı yegane yer oldu. Diğer yerlerde, iktidarın Sovyetlere geçmesi, sanayi işçilerinin nüfus içindeki oranı, yerel garnizon içindeki ruh hali, yerel Bolşevik Parti örgütünün gücü gibi faktörlere bağlı olarak değişik bir seyir izledi.

Merkez sanayi bölgesinde ve Urallar'da, Petrograd'taki Ekim Ayaklanması'ndan sonra Bolşevikler iktidarı kısa süre içinde ve kolayca ele geçirdiler. Nitekim, "Rusya'nın Mançesteri" olarak anılan Ivanovo-Voznesensk'te Bolşevikler amaçlarına "en sancısız yoldan... bir tek mermi atmadan ve bir damla kan dökmeden" ulaştılar. Petrograd'taki darbenin haberi, şehrin belediye meclisindeki bir toplantıda çapkulu bir biçimde duyuruldu ve şehirde devrimci bir konsey kuruldu.(34)

Çeliabinsk, Ekaterinburg ve diğer şehirlerde, Bolşevikler iktidarı hemen hiçbir direnişle karşılaşmadan aldılar.(35) Nizni-Novgorod, Samara ve Saratov gibi orta ve aşağı Volga şehirlerinin yanı sıra Trans-Sibirya demiryolu boyunca sıralanan şehirlerde (Krasnoarsk, Irkutsk) "Ekim günleri... küçük bir direnme biçiminde yapıldı."(36) Kuzey-batıda, Beyaz Rusya'da, askerler Bolşeviklere tam destek verdiler ve iktidarın transferi buralarda gerçekten çok yumuşak bir biçimde gerçekleşti.

Penza ve Simbirsk gibi sanayileşmemiş toprak merkezlerinde Bolşevik rejimin kesin bir şekilde kurulması ağır işleyen bir süreç içinde gerçekleşti ve ancak Aralık ayı içinde tamamlandı.

Ukrayna'nın Rus halkının oldukça geniş olduğu ve Ukrayna milliyetçiliğinin pek kökleşmediği sanayileşmemiş doğu ve güneydoğu bölgelerinde Bolşevikler iktidara kolayca el koydular. 31 Kasım'da (7 Aralık), Ukrayna'nın doğusundaki en büyük şehir olan Karkow'daki Sovyet, Tüm Ukrayna Sovyetleri Kongresi'nin iktidar kaynağı olmasını talep eden bir karar aldı. Kiev'in başkent olduğu, sanayi proletaryası ile Bolşevik örgütün görece zayıf ve milliyetçiliğin güçlü durumda bulunduğu Ukrayna'nın batı yakasında, iktidar küçük burjuva nite-likteki Rada'nın elinde kaldı.

8 (21)-18 (31) Ocak 1918'de toplanan Üçüncü Sovyetler Kongresi'nde Bolşevikler Rusya Federasyonu Cumhuriyeti (RSFSR)'nin kuruluşunu ilan ettiklerinde, gerçekte eski imparatorluğun yalnızca bir bölümünün, ama esaslı bir bölümünün kontrolünü ellerinde tutuyorlardı. İyi başkentte, Avrupa Rusyası'nın orta ve kuzey bölümünde ve -daha istikrarsız bir şekilde- Sibirya ve Orta Asya'da birkaç şehirde duruma hakim durumdaydılar.

Batıda, Merkez Güçler'e bağlı ordular Dinyester'den Riga Körfezi'nin ötesine kadar uzanan geniş bir alanı işgal etmişlerdi. Daha kuzeyde, Finlandiya'da, bir burjuva hükümet Bolşeviklerden yardım alan Sosyal Demokratların isyanına karşı kanlı bir iç savaş yürütüyordu. Güneyde, Kafkasya ve Trans-Volga bölgelerinin henüz kurulmuş milliyetçi burjuva hükümeti, Bolşevik iktidarın bölgedeki uzantısına karşı çeşitli düzeylerde başarıya ulaştığı bir savaş veriyordu. Güneydoğuda, Kornilov, Kaledin, Alekseev ve Denikin komutasındaki birinci Beyaz Muhafızlar Don havzasında harekete geçtiler; Orenburg Kazakları ise Ataman Dutov'un liderliğinde ayağa kalktılar.

Sabotajlara karşı mücadele

Bolşevikler bir yandan General Krasnov'un Petrograd üzerine yürümesinin oluşturduğu tehditle baş etmek, diğer taraftan ise başkent içinde en az bunun kadar tehlikeli bir diğer tehditle -sabotajla- mücadele etmek zorundaydılar. 27 Ekim (9 Kasım) günü Petrograd'taki tüm devlet memurlarına grev çağrısında bulunuldu; devlet dairelerindeki memur ve katiplerin hemen hepsi bu çağrıya uydu.

Tarım, Çalışma, Postane ve Telgraf, Yiyecek, Maliye ve Dışişleri Bakanlıklarını çalışanları greve çıkardılar. Bunları öğretmenler izledi. 15 (28) Aralık gününe gelindiğinde Petrograd'ta

30.000'den fazla öğretmen grevdeydi. Halk kütüphaneleri ve Halkevleri'nde çalışan işçilerle sayıları 5.000'i bulan banka memurları da bunlara katıldılar. Bu grevler yeni yöneticileri çok ciddi açmazlara düştürdü.

Telgraf ve telefon memurları da işi durdurdular. Telgraf, Rusya'nın en uzak bölgeleriyle haberleşmede en pratik araçtı. Bu memurlar Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin etkisi altındaydılar. Telgraf memurlarının çoğu davetsiz misafir olarak gördükleri Bolşevikler için çalışmayı reddetti; böylece, telgraf cihazlarının kullanarak ülkeyi Lenin'in bariyer ve toprak konularında yayınladığı kararnamelerden haberdar etmeye çalışma işi bir grup Kronştadlı bahriyeliye düştü. Bahriyeliler kısa bir süre sonra bu görevi yerine getiremeyeceklerini anladılar: Cihazların ve enerji bataryalarının bazıları sabotaj sonucu kullanılamaz hale getirilmişti.

Bolşevikler büyük bir pankart hazırlayıp bunu telgrafhanenin önüne asarak olanları anlattılar ve yardım talebinde bulundular. Sonradan, fabrikalardan gelen öfkeli Bolşevik sempatanlar telgraf memurlarıyla konuşmaya, onları işe dönmeye ikna etmeye çalıştılar; memurlardan bazıları işbaşı yapmaya razı oldu.(37)

Telefon dairelerinde de benzer güçlüklerle karşılaşılırdı. John Reed'e göre, 'Smolni ile irtibat kesilmişti, Duma ve Selamet Comitesi bütün *yunker* okullarıyla ve Çarskee'deki Kerenski ile sürekli bağlantı içindeydi.'(38) Bolşevikler telefon sistemini işletmekte zorlanıyorlardı.

"Elde bulunan eğitimli telefon operatörlerinin sayısı yalnızca altıydı. Gönüllülere çağrıda bulunuldu; yüz kadar bahriyeli, asker ve işçi çağrıya karşılık verdi. Altı genç kız aceleyle bir oraya bir buraya koşturuyor, emirler veriyor, çalışanlara yardımcı oluyor, bağıyordu... Böylece, çözümlü de olsa, kesintiler de olsa, telefonlar *işlemeye*, hatlarda sesler işitmeye başlandı. Yapılması gereken ilk şey Smolni'deki kıpla ve fabrikalarla bağlantı kurmak, Duma ve *yunker* okullarıyla telefon irtibatını kesmekti."(39)

Bolşevik idareyi sabotaj tehditiyle yüz yüze bırakan bir diğer işçi grubu, sayısı bir milyonu bulan demiryolu işçileri idi. Demiryolu çalışanlarının toplumsal kompozisyonu karmaşık ve hiyerarşik bir yapıdaydı. Hiyerarşinin en üst kademesinde, demiryolu ağıнын idare merkezinde çalışan kamu hizmetleri personeli ile özel şirketlerin sahipleri ve yöneticileri bulunuyordu. Bunları, mühendisler, planlamacılar, istatistik uzmanları ve ikincil dereceden büro işçileri izliyordu. Bu iki grup, birlikte, tüm demiryolu çalışanlarının yüzde 16, 17 kadarını temsil ediyordu.(40)

Demiryolu sendikasını çekip çeviren grup Vikzel'di. Bunun sosyal kompozisyonu şu şekildeydi: en üst kademedeki 12 idari personel, 10 mühendis ve teknisyen, 3 hukukçu, 2 doktor, 3 büro işçisi, 2 makinist, 8 yazı işleri çalışanı.

Vikzel'in desteği esas olarak demiryolu çalışanlarının orta ve yüksek katmanlarından geldi; bunlar iki önemli sosyalist partinin, Sosyalist Devrimciler Partisi ile Menşeviklerin etkisi altındaydılar. Bolşevikler önemsiz bir azınlık oluşturmuyorlardı. Üyeler arasında 2 Bolşevik, 14 Sosyalist Devrimci, 7 Menşevik, 3 Sosyalist-Popülist ve çoğu Kadetleri destekleyen 11 parti üyesi olmayan temsilci vardı.(41)*

Kornilov darbesinin ezilmesinde merkezi bir rol oynamış olan demiryolu çalışanları, şimdi, yani Ekim Ayaklanması'ndan sonra Bolşeviklere yönelik bir ultimatom yayınlıyorlardı: Bolşeviklerin Sosyalist Devrimciler ve Menşeviklerle birlikte aynı koalisyonda yer almamaları halinde, Vikzel sonuçları gerçekten çok yıkıcı olabilecek genel bir grev gerçekleştirecekti (bunu aşağıdaki bölümlerde göreceğiz).

Petrograd'taki kamu çalışanlarının grevi başladıktan ancak 78 gün sonra (13 (26) Ocak 1918'de) sona erdi. Moskova'daki 16.000 belediye çalışanının grevi ise dört ay sürecekti.

Kızıl terörün başlangıcı

Bolşeviklerin söz aldıktan sonra koşullu olarak 26 Ekim (8 Kasım) günü Kızıl Sarayı'ndan serbest bıraktıkları askeri öğrenciler sözlerinde durmadılar ve serbest bırakıldıktan yalnız-

ca iki gün sonra bir ayaklanma girişiminde bulundular. Benzer şekilde, General Krasnov'a karşı gösterilen yumuşak tavrın sonucu da ihanet oldu.

Lenin 5 (18) Kasım'da bunları yazıyor:

"Terörizme başvurmakla suçlanıyoruz; oysa teröre başvurmadık ve silahsız insanların giyotinle idam eden Fransız devrimcilerinin aksine teröre başvurmayacağımız umuyorum. Buna başvurmayacağımız ümit ediyorum, çünkü saflarımızın yeterince güçlü olduğuna inanıyorum. Tutukladığımız her insana, sabotaj eylemlerine girişmeyeceğine dair bize yazılı bir söz vermesi halinde kendisini serbest bırakacağımız söyledik. Elimizde bu tür yazılı teminatlar var." (43)

Viktor Serge, *Rus Devrimi'nin Bir Yıllık* kitabında Moskova'daki olayları anlatır:

"Beyazlar 2 [15] Kasım günü öleden sonra 4'te teslim oldular. 'Halk Güvenliği Komitesi' dağılıyor. Beyaz Muhafız silahlarını teslim ediyor ve dağılıyor. Subaylar, rütbeli olduklarının anlaşılması için beylik tabancalarını taşıyabilirler. Askeri akademilerde, eğitim açısından gerekli olması halinde, yalnızca bu tür silahlar muhafaza edilebilir... DAK [Devrimci Askeri Komite] herkesin özgürlüğünü ve dokunulmazlığını garanti eder...' Bu tür cümlecikler Kızıllarla Beyazlar arasında imzalanan ateşkes anlaşmalarında sık sık geçiyordu. Karşı devrimin savaşçı güçleri, -örneklerine tanık olduğumuz gibi- zafere ulaşmaları durumunda Kızıllara en ufak bir acıya göstermeyecek olan Kremlin'in kasapları *serbest bırakıldılar*."

Serge şu yorumlarda bulunuyor:

"Ne budalaca hoşgörü! Bu Yunkerler, bu subaylar, bu öğrenciler, bu karşı devrimci sosyalistler Rusya'nın dört bir yanına dağıldılar ve buldukları yerlerde iç savaş örgütlediler. Devrim bunların karşısına yine çıkacaktı, Yaroslav'da, Don'da, Kazan'da, Kırım'da, Sibiryada ve in every conspiracy nearer home." (44)

Bunlar devrimci iyiniyet ve saflığın ilk günleriydi. Ne var ki, Lenin bir pasifist değildi. Ekim Ayaklanması'nı izleyen sabah, Lenin'in yokluğunda ve Kamenev'in girişimiyle ölüm cezası kaldırıldı. Lenin yapılan bu ilk yasal düzenlemeyi öğrendiğinde çok sinirlendi: "İdam mangaları olmadan devrim yapmak mümkün olabilir mi? Silahlarımızı yere indirerek bütün düşmanlarımızla baş edebileceğinizi mi sanıyorsunuz? Baskı kurmak konusunda başka araçlara mı sahipsiniz? Tutuklayıp cezaevine koymak mı baskı yaratacak? Hayır, her iki tarafın da zafere ulaşacağı umduğu bir iç savaşta cezaevine girmenin hiçbir caydırıcılığı olamaz."

Yapılanın 'bir hata, bağıplanmaz bir zayıflık, pasifist bir yanılsama' olduğunu söyleyen Lenin öfkeyle bunu soruyordu: "Devrimci teröre hiç başvurulmadan zafere ulaşacağımıza gerçekten inanıyor musunuz?" (45)

Birinci Sovyetler Kongresi'nde (Temmuz 1918) aynı bakış açısını yineledi: "Yükümlü duruma düşmek istemeyen bir devrimci ölüm cezasını reddettiğini söyleyemez. Bugüne kadar idam cezasının verilmediği bir tek devrim ya da iç savaş yaşanmamıştır." (46)

Sovnarkom, karşı devrime karşı mücadelenin örgütlenmesi amacıyla, 7 (20) Aralık 1917'de Çeka'yı (Tüm Rusya Karşı Devrim ve Sabotajla Mücadele İçin Olağanüstü Komisyon) kurdu. Başlangıçta az sayıda personele ve çok sınırlı kaynaklara sahip olan Çeka'nın onayladığı birkaç ölüm cezasının hepsi adi suçlulara yönelikti. 1918'de Çeka üyesi olan M. I. Latsis, kuruluşunu izleyen ilk altı aylık dönem boyunca Çeka'nın 22 kişiyi idam etmiş olduğunu söyler. (47)

Rusya'daki devrimci terör, kendisinden önce gelen büyük Fransız Devrimi'nde olduğu gibi, dış istilaya ve devrime yönelik muazzam tehditlere karşı gösterilmiş bir tepki idi. 2 Eylül 1793'teki Paris terörü, Brunswick Dükü'nün dış saldırı tehditinde bulunmasından ve devrimin acımasızca ezileceği yolunda gözdağı vermesinden sonra yaşanmıştı.

Çekoslovak askerlerin Haziran 1918'de Kızıl Ordu'ya karşı kazandığı başarılarla başlayan dış saldırı Sovyet Cumhuriyeti'ne yönelik en büyük tehditti. 20 Haziran'da, ünlü Bolşevik söylevci Volodarski karşı devrimcilerin giriştiği bir suikast sonucu öldürüldü. 30 Ağustos'ta

Lenin'e karşy bir suikast girişiminde bulunuldu. Ciddi biçimde yaralanan Lenin birkaç gün boyunca ölüm tehlikesiyle pençeleşti. Bir diğer Bolřevik lider, Petrograd Çeka Bařkaný Uritski katledildi. Kızıl terörün giriştiği misilleme çok ıiddetli oldu. 2 Eylül'de 500 savaş esiri kurşuna dizildi. Eylül 1917 ile Haziran 1918 arasında Çeka yalnızca 22 kişinin idamına karar vermişken, 1918 yılının ikinci yarısında 6.000'in üzerinde kiři kurşuna dizildi.(48) E.H. Carr, 1918 yılı Eylül aynının, "o zamana kadar tek tük görülen ve örgütsüz bir biçimde gerçekleşen terörün bilinçli bir siyaset aracı haline gelmesi anlamında bir dönüm noktasına işaret ettiğini belirtir."(49)

Bununla birlikte, Beyaz terörle karşılaştırıldığında, Kızıl terör bir hayli sınırlı düzeydedi. Nitekim, yalnızca Finlandiya'da, Nisan 1918'de sayışı 10.000 ila 20.000 arasında olduğu tahmin edilen işçi karşy devrimciler tarafından katledildi.(50) Lenin, çok haklı olarak, 5 Aralık 1919 tarihli Yedinci Sovyetler Kongresi'nde şunları söylüyordu:

"Anlaşma Devletleri'nin terörü, dünya kapitalizminin işçileri ve köylüleri boğazlayan, ülkelerinin özgürlüğu için mücadele eden bu insanları ağlıktan ölmeye mahkum eden sınırsız terörü, bizi teröre başvurmak zorunda bıraktı."(51)

Şı savaş sırasında Çeka'nın ve Kızıl terörün boyutlarını abartmamak gerekir. Bu olay buna işaret eder: Lenin'in şoförü S. K. Gil'in anlattığına göre, 19 Ocak 1919 günü, Lenin kızkardeşi Maria ile şoförü Gil'in kullandığı araç içinde yolda ilerlemektedir. Araç karlar arasında ağır ağır ilerlerken 'Dur!' diye bağırıldığını ıpitirler. Gil hızını artırarak ilerlemeye devam eder. Birkaç apartman bloğu ötede yol üzerinde silahlı bir grup insan önlerine çıkar ve 'Dur!' diye bağırır. Bu grubun bir devriye olmadığını anlayan Gil aracı grubun üzerine doğru sürer. Adamlardan biri, 'Dur yoksa ateş edeceğiz' diye bağırır. Gil hızla oradan uzaklaşmak için gaza basmak ister, ama Lenin aracı durdurmasını ister.

"Durun! Aracı durdurun!" diye bağırır adamlar.

Lenin kapıyı açar "Sorun nedir?" diye sorar.

"Çeneni kapa ve arabadan çık" diye karşılıık verir adamlardan biri.

Birisi Lenin'i ceket kolundan kavrar ve çekerek dışarı çıkarır. Lenin üzerinde fotoğrafının da bulunduğu kimlik kartını gösterir ve "Ne oluyor yoldaşlar? Siz kimsiniz?" diye sorar.

Adamlardan biri Lenin'in ceket ceplerini karştırır ve para cüzdanı ile Browning marka küçük tabancasını alır. Maria, "Hangi hakla onun ceplerini karştırıyorsunuz? Bu karşbınızda duran insan Yoldaş Lenin. Belgelerinizi gösterin!" diye bağırır.

Birisi, "Bizim resmi kağıtlara ihtiyacımız yok. İstedimiz her şeyi yaparız." diye karşılıık verir. Direksiyon başında kalmış olan ve belinde silahlı ateş etmeye hazır halde duran Gil, silahını kullanmaya cesaret edemez.

Soyguncular bu kez Gil'den dışarı çıkmasını isterler. Gil araçtan çıkar çıkmaz arabaya binen adamlar hızla oradan uzaklaşır.

Skolniki Sovyeti binası yakındadır. Kremlin'e telefon edip kendilerine bir araba yollanmasını istemek üzere binaya yönelirler. Ancak kapıdaki nöbetçi içeri girmelerine izin vermez. Lenin'den kimliğini göstermesini ister.

Lenin, "Ben Lenin'im; bunu sana kanıılayamam çünkü az önce kimlik kartını soygunculara kaptırdım" der.

Nöbetçi şupheyle onlara bakar. Gil kendi kimliğini gösterir ve üçü birden binaya girerler. İçeride kimseyi bulamazlar. Küçük bir odada, uyuyan telefon memurunu uyandıırır ve Kremlin'e telefon ederler. Ve Kremlin kendilerine yeni bir araç gönderir.(52)

Kitlelerin insiyatifine güvenmek

Lenin ve Bolşevik liderler kendi eylemlerinin yeni bir tarihsel dönemi biçimlendiren kitlelerin eylemleriyle tam bir uyum ve içiçelik içinde olduğunu biliyorlardı ve karşy devrime karşy öz savunma görevinin yerine getirilmesine eşlik eden olağanüstü bir yasama faaliyeti, et-

kili bir silahlý gücün yaratýlmasý ve mutlak bir kaos ortamýnýn göbeðinde devrimci terör etkinliðinin örgütlenmesi bu sayede mümkün olabildi.

"Proleter örgütlenmenin mucizelerini gerçekleþtirmek zorunluluktur." Lenin'in bu yaklaþýmý, Hükümet'in, partinin ve proleteryanýn faaliyetlerindeki merkezi öðe idi. Kitlelerin insiyatifi en önemli faktördü. Lenin þunlarý yazýyor:

"Bugünün -en önemli deðilse bile- önemli görevlerinden biri, iþçilerin ve genel olarak çalıþan ve sömürülen tüm halkýn bu baðýmsýz insiyatifini yaratýcý *örgütsel çalıþma* içinde mümkün olduðu kadar geniþ ölçüde geliþtirmektir... Halk büyük bir yeteneðe sahiptir. Bu yetenek yalnızca bastýrýlmýþ durumdadýr. Kendisini ortaya koymasý için ona fýrsat vermek gerekir. Halkýn desteði ile Rusya'yý ve sosyalizm davasýný kurtaracak olan *yalnýz ve yalnýzca budur.*" (53)

Lenin, Ekim Devrimi'ni izleyen gün, Ýkinci Sovyetler Kongresi'nde, "Bize rehberlik eden þey deneyim olmalýdır; kitlelerin yaratýcý yeteneðine tam bir özgürlük tanýmalýyýz" diyordu. (54) 'Sýradan insanların yaratýcý aktivitesi yeni toplumsal yaþamýn temel öðesidir...canlý, yaratýcý sosyalizm kitlelerin kendi ürünüdür". (55) Kesinlikle hata yapmaktan korkmamak gerekirdi. Kitlelerin hatalarý kendi içinde bir yaratýcýlýða sahipti: 'Býrakýn hata da yapýlsýn -bunlar yeni bir yaþam tarzýný yaratan yeni bir sýnýfın hatalarý olacaktır... Ekonomik yaþamýn örgütlenmesi konusunda kesin ve hazýr bir plan yoktur ve olamaz. Hiç kimse böyle bir plan sunamaz. Bu, aþaðýdan, kitleler tarafýndan ve onların kendi deneyimleriyle yapýlabilir.' (56) Lenin, 11 (24) Ocak 1918'deki Üçüncü Sovyetler Kongresi'nde þunlarý söylüyordu:

"Yeni bir toplumun inþasý pek çok güçlük, özeviri ve hata içerecektir; bu, yeni, tarihte eþi görülmemiþ olan bir þeydir ve kitaplardan öðrenilemez. Belirtmeye gerek yok ki, bu, þimdiye kadar tarihte görülmiþ olan en büyük ve en güç geçiþtir. (57)

"...Sosyalizm... emekçi halkýn çoðunluðunu kendi yeteneklerini ortaya koyabilecekleri, kapasitelerini geliþtirebilecekleri, kapitalizmin ezdiði, baský altýna aldyðý ve boðazladýðý binlerce ve milyonlarca insanýn sayýsýz yeteneðini sergileyebilecekleri bir çalıþma alanýna doðru çekerek ilk kez onu gerçekten *geniþ* ve gerçekten *kitleesel* bir temele dayandırma olanaðýný sunuyor." (58)

Lenin, her þeyden önce, iþçi devletinin gücünün proleteryanýn gücünde yattýðýný açýkça belirtti. 'Biz, bir devletin halk siyasi olarak bilinçli olduðu zaman güçlü olduðunu düþünüyoruz. Devlet, halk her þeyi bildiði, her þey hakkýnda bir fikre sahip olabildiði ve her þeyi bilinçli olarak yaptýðý zaman güçlüdür.' Bunlar, Lenin'in Ýkinci Sovyetler Kongresi'nde Barýþa Ýþkin Kararname ile ilgili müzakereleri özetlerken söylediði sözlerdi.

Liderlerle iþçi kitleleri arasýndaki yakýn iliþki

Kitlelerle liderlik anasýndaki yakýn iliþki John Reed tarafýndan anlatýlan bir sahnede net bir biçimde dile gelir. Troçki, mücadelenin geliþim süreci ile ilgili olarak Petrograd Sovyeti'ne þu bilgileri verir:

"*Oleg, Avrora, ve Respublika* kruvazörleri Neva'da demirlemiþ durumda; gemilerin toplarý þehrin giriþ yollarýna doðru yöneltilmiþ bulunuyor...

"Kalýn bir ses 'Sen niye orada, Kyzýl Muhafýzlar'la birlikte deðilsin?' diye baðýrdý.

"Þimdi oraya gidiyorum!' diye karþýlýk veren Troçki kürsüden ayrýldý. (59)

Liderlerin kitlelerin duygularýna katýlma zorunluluðuna iþaret eden bir baþka sahne ise þöyledir: Savaþ ve Donanma Birleþik Halk Komiseri V. A. Antonov-Ovsenko, 28 Ekim (10 Kasým) 1917'de devrimci cepheye gitmek ve orada teftiþlerde bulunmak için bir araca ihtiyaç duyar.

"Antonov yolun ortasýnda durdu ve el iþareti yaparak bir askerin sürdüðü motorlu bir aracı durdurdu.

"Aracı ben istiyorum' dedi Antonov.

Asker, 'Onu alamazsýn' diye yanýtladı.

"Sen benim kim olduğumu biliyor musun?' diye soran Antonov, cebinden Rus Cumhuriyeti'nin tüm ordularının Başkomutanlığı'na atandığını ve herkesin onun emirlerine itaat etmesi gerektiğini gösterir resmi bir belgeyi çıkarıp askere gösterdi.

"Đeytan mığın değil misin beni ilgilendirmiyor' dedi asker öfkeyle, 'Bu araç Birinci Makinalı Tüfek Alayı'na ait, onunla cephanelik taşıyoruz ve onu bizden alamazsın'."(60)

* Aşağda 2. Bölüm'e bkz.

* Demiryolu alışanları arasında Bolşevikleri destekleyen en önemli grup, atölyelerde ve tren istasyonlarında çalışan -ve demiryolu çalışanlarının yüzde 35'ini oluşturan- işçilerdi, fakat, bunlar Tüm Rusya Sendikası'na girmeme kararı almışlar ve metal işçileriyle doğramacıların daha radikal sendikalarına katılmışlardı.